

Martina Krivić Lekić, Ivana Hebrang Grgić

UDK: 930.25:354(497.526)
Izvorni znanstveni članak
Rukopis prihvaćen za tisak: 11. 03. 2015.

RUKOPISI NASTALI U DRŽAVNOM ARHIVU BJELOVAR 1961. – 1972. GODINE

Sažetak

Pregledom fonda knjižnice Državnog arhiva u Bjelovaru pronađeni su rukopisi koji okupljaju arhivsko gradivo te su pripremljeni za objavljivanje i umnoženi tehnikom šapirografiranja. Riječ je o rukopisima nastalim u razdoblju 1961. – 1972. godine. U nastanku svakog rukopisa, bilo kao autor, bilo kao urednik, sudjelovao je tadašnji ravnatelj Arhiva Savo Velagić. U radu se donosi anotirana bibliografija pronađenih rukopisa. Ukupno je pronađen 41 rukopis, od kojih su četiri kasnije objavljena. Svi su rukopisi potpuno opremljeni nakladničkim podacima – imaju naslovnu stranicu na kojoj su podaci o autorima i/ili urednicima te na dnu stranice podatak o izdavaču i godini. Svrha rada jest prikupiti podatke o pronađenim rukopisima te prikazati dio aktivnosti Državnog arhiva u Bjelovaru vezan uz pokušaje ostvarivanja nakladničke djelatnosti u spomenutom razdoblju.

Ključne riječi: Državni arhiv u Bjelovaru; rukopis; Savo Velagić; bibliografija.

Državni arhiv u Bjelovaru

Hrvatski državni arhiv središnja je i matična arhivska ustanova u Hrvatskoj, a uz njega postoji još 18 državnih arhiva. Jedan je od njih Državni arhiv u Bjelovaru, osnovan 1961. godine. Tadašnji mu je naziv bio Historijski arhiv u Bjelovaru, a Savo Velagić, jedan od inicijatora njegova osnivanja, postao je njegov prvi ravnatelj. Godine 1993. Arhiv mijenja naziv u Povijesni arhiv u Bjelovaru, a 1997. postaje Državni arhiv u Bjelovaru. Prilikom osnivanja Arhiv je preuzeo arhivsko gradivo Kotarskog arhiva i Komisije za historiju Saveza komunista Jugoslavije (SKJ) pri Kotarskom komitetu Saveza komunista Hrvatske (SKH) Bjelovar te dio građe Gradskog muzeja Bjelovar [Velagić, 1962., str. 454]. Cijelo vrijeme u Arhivu se obavljaju svi poslovi arhivske djelatnosti, a broj stručnih djelatnika povećava se. Početkom 1963. godine Arhiv je imao ukupno 6 zaposlenih [Velagić, 1962., str. 455], 2008. godine bilo je 13 zaposlenika [Ćosić; Lemić, 2008.], a broj je isti i 2015. godine, uz povremeno primanje osoba na stručno osposobljavanje uz rad bez zasnivanja radnog odnosa. Novo važ-

no razdoblje za Arhiv započinje u novom tisućljeću – 2002. godine ponovo započinje nakladnička djelatnost Arhiva (nakon stanke od 20 godina), a 2004. godine za Arhiv je dovršena gradnja prvoga suvremenog i namjenski građenog arhivskog spremišta u Hrvatskoj (površine 800 m² i smještajnog kapaciteta od preko 4.000 dužnih metara gradiva). Kasnije će, 2008. godine, Arhiv ostati bez novosagrađenog spremišta, koje postaje zgrada novoosnovane Bjelovarsko-križevačke biskupije, iako će se spremištem moći koristiti idućih 15 godina (do 2023. godine), do kada bi trebala biti izgrađena nova zgrada. Zbog prostornih problema, Državni arhiv u Bjelovaru danas djeluje na tri odvojene lokacije te je zbog toga znatno otežan pristup gradivu [Krivić Lekić, 2011.].

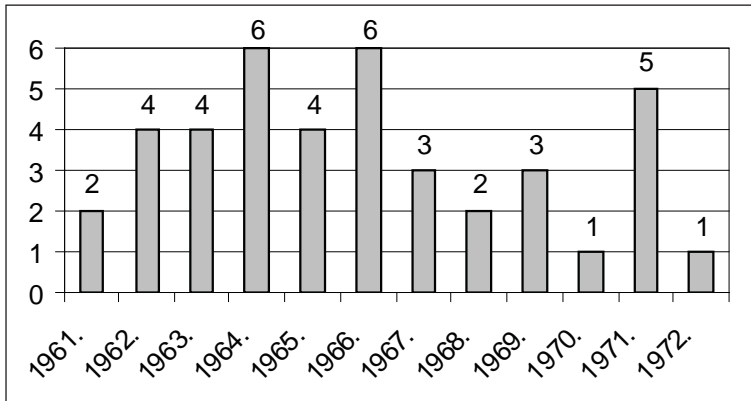
Od 2013. godine Državni arhiv u Bjelovaru ima vlastitu mrežnu stranicu koja donosi osnovne podatke o Arhivu, novosti, pravila o korištenju arhivskoga gradiva i zakonske propise. Posebna vrijednost za proučavanje lokalne i nacionalne povijesti jest Digitalni arhiv. On sadrži dijelove vizualno zanimljivih zbirki gradiva (nacrti javnih zgrada) i tematske materijale vezane uz Prvi svjetski rat.

Jedna od djelatnosti bjelovarskoga Arhiva jest nakladnička djelatnost. Ona započinje već u godini njegova osnutka i moguće ju je podijeliti na dva razdoblja. Prvo obuhvaća vrijeme 1961. – 1982. godine, kada je objavljeno ukupno pet publikacija. Tematska područja publikacija objavljenih u tom razdoblju uglavnom su vezana uz partizanski pokret. Drugo razdoblje traje od 2002. godine, od kada je objavljeno ukupno osam publikacija koje prikazuju tematski i kronološki raznoliko gradivo, uglavnom vezano uz obilježavanje obljetnica vezanih uz nacionalnu ili lokalnu povijest [Petrec; Hebrang Grgić; Krivić Lekić, 2013.]. Očito je da je izdavačka djelatnost razvijenija u novije vrijeme, a svrha ovog rada jest pokazati da je i u prvom razdoblju djelovanja Arhiva postojala visoko razvijena svijest o važnosti objavljivanja arhivskoga gradiva.

Rukopisi pronađeni u knjižnici Državnog arhiva u Bjelovaru

Sredinom 2010. godine počeo je opsežan projekt premještanja arhivskih fondova i fonda knjižnice iz stare zgrade na Trgu Eugena Kvaternika u spremište u prolazu A. Kačića Miošića. Zgrada novog spremišta ostavljena je na korištenje bjelovarskome Državnom arhivu na razdoblje od 15 godina i zapravo je jedini adekvatni prostor za pohranu, kako arhivskog gradiva tako i fonda knjižnice. Zbog pomanjkanja prostora, gotovo cijeli fond knjižnice odložen je u sanduke i pohranjen u potkrovlju spremišta. Iznimku su činili naslovi potrebni u gotovo svakodnevnom radu djelatnika u Arhivu te su nužno morali biti dostupni. Odlučeno je da se formiraju dvije cjeline kako bi se povećao pristup potrebnim naslovima. Stoga su Narodne novine, Službeni listovi te drugi glasnici i časopisi odloženi u uređeni prostor u potkrovlju,

a stručna arhivska literatura, izdanja raznih arhiva, zavičajna zbirka i radovi nastali korištenjem gradiva iz Državnog arhiva u Bjelovaru odloženi su u posebnu prostoriju, knjižnicu. Prilikom razvrstavanja knjiga pronađeno je 39 rukopisa nastalih u Historijskom arhivu u Bjelovaru. Daljnjim pretraživanjem e-kataloga Narodne knjižnice *Petar Preradović* Bjelovar pronađena su još tri rukopisa nastala u bjelovarskom Arhivu (jedan rukopis nađen je u obje knjižnice). Riječ je o ukupno 41 rukopisu.

Grafikon 1. Broj pripremljenih rukopisa 1961. – 1972. godine

Svi su rukopisi potpuno pripremljeni za objavljivanje te imaju naslovnu stranicu sa svim podacima o odgovornosti (pa tako i podacima o izdavaču i godini izdavanja, iako su samo četiri rukopisa kasnije objavljena kao knjige, u obliku u kojem su priređena). Rukopisi su pripremani u razdoblju 1961. – 1972. godine, od jednog do šest rukopisa godišnje (grafikon 1).

Od svih pripremljenih rukopisa, objavljena su ukupno četiri, i to dva iz 1963. (rukopisi pod brojevima 7 i 10 u bibliografiji), jedan rukopis iz 1965. (pod brojem 17) i jedan rukopis iz 1969. godine (pod brojem 32). Rukopisi su objavljeni kao knjige, u izdanju bjelovarskog Arhiva – rukopisi pod brojevima 7 i 10 objavljeni su 1964. godine, a rukopisi pod brojem 17 i 32 objavljeni su 1969. Postoje četiri bitne karakteristike koje su zajedničke gotovo svim rukopisima. U nastanku svih, osim jednog, sudjelovao je Savo Velagić, bilo kao autor bilo kao urednik ili pak jedan od urednika. Teme svih rukopisa, osim jednog, vezane su uz povijest tadašnje vladajuće ideologije na području na kojem djeluje Arhiv (narodni ustanak, revolucija, ratna svjedočanstva, političke organizacije u vrijeme NOB-a¹ i sl.). Većina (38 rukopisa) odnosi se na razdoblje 1941. – 1945. godine. Svi su rukopisi pisani strojopisom.

Savo Velagić naveden je kao autor 20 rukopisa, a kao urednik ili suurednik 20 rukopisa. Na 13 rukopisa navedena su i imena suradnika.

¹ Narodnooslobodilačka borba

Jedini rukopis u čijem radu nije sudjelovao Savo Velagić tematski se razlikuje i vezan je uz arhivističku struku (donosi upute o čuvanju i zaštiti arhivske građe).

Svi rukopisi zajedno imaju 4.317 stranica, od čega je 545 stranica (četiri rukopisa) objavljeno. Rukopisi su pisani na stroju, a dva primjerka imaju napomenu prema kojoj se može zaključiti da su umnožavani (ne zna se u koliko primjeraka) i distribuirani osobama koje su sudjelovale u opisivanim događajima. U te se dvije napomene mole svi koji dobiju rukopise da ih pažljivo pročitaju i komentare dostave u Arhiv u određenom roku (6 mjeseci). Prema tim napomenama moguće je zaključiti da su rukopisi umnoženi tehnikom šapirografiranja i da su distribuirani kako bi se ispravili eventualno netočni podaci.

Bibliografija rukopisa u nastavku rada donosi i sadržaj, što je vrlo vrijedno jer su poneki prilozi zanimljivi i mogli bi biti važni za izučavanje povijesti, a njihovo postojanje do sada nije nigdje zabilježeno (primjerice autorski tekstovi u rukopisu *Prilozi za historiju o nastanku i razvoju Bjelovara*).

Povijesni kontekst nastanka rukopisa

Historijski arhiv Bjelovar osnovan je kao ustanova sa samostalnim financiranjem, uz financijsku potporu tri kotara – Bjelovar, Daruvar i Križevci. Kasnije su sporazumi za financiranje sklopljeni s općinama Bjelovar, Daruvar, Grubišno Polje, Garešnica, Đurđevac, Čazma, Križevci i Vrbovec. Svaka općina financirala je Arhiv prema svojim mogućnostima s unaprijed dogovorenim svotama. Dogovorena sredstva vrlo su često kasnila ili uopće nisu bila uplaćena, te je uprava Arhiva bila pod konstantnim pritiskom.

Prvi ravnatelj Arhiva, Savo Velagić, na to je mjesto došao s položaja sekretara Komisije za historiju pri Kotarskom savezu komunista Hrvatske. To je zasigurno bio razlog velikog utjecaja Komisije na rad Arhiva. U izvješćima o radu na nekoliko mjesta spominje se da Komisija nalaže Arhivu da prikupi memoarske podatke, da izradi elaborate te da vodi evidencije za spomenike revoluciji [Godišnje izvješće o radu, 1963.]. Isto tako spominje se činjenica da Komisija gotovo cijeli svoj program rada ostvaruje preko Arhiva te mu iz tog razloga i financijski pomaže [Godišnje izvješće o radu, 1964.].

Nakon osnivanja, u sklopu Arhiva osnovan je Odjel za historiju radničkog pokreta koji je bio zadužen za terensko prikupljanje memoarskog gradiva te za izradu biltena i monografija [Godišnje izvješće o radu, 1961.]. Posao Odjela bio je ponešto izvan okvira arhivske službe, što je vidljivo i u izvještajima o radu. Prikupljanje i publiciranje memoarskoga gradiva o partizanskom pokretu i vođenje evidencija o spomenicima NOB-a u izvještajima se naziva fakultativnim dijelom programa. Tako se primjerice navodi: „Fakultativni dio programa za 1965. ostvaren je u zavisnosti

s potrebama društveno-političkih zajednica i drugih korisnika usluge analogno s udjelom u financiranju tog dijela programa“ [Godišnje izvješće o radu, 1965.]. Izrada rukopisa, ali i tema, ovisila je o tome hoće li pojedina općina financirati rukopis. Na taj način Arhiv je dolazio do bitnih sredstava iz kojih je financirao i redovni rad. Prema nekim podacima, radovi koji su se odnosili na razdoblje povijesti NOB-a dostavljani su na diskusiju Komisiji za historiju CK SKH² i KK SKH³ Bjelovar, pa se tako navodi da je diskusija o rukopisu *Daruvarski partizanski odred* dovršena i da materijal čeka tiskanje [Sjednički zapisnik savjeta arhiva, 1963.]. Dostavljanje rukopisa na provjeru i definitivno utvrđivanje činjenica bila je redovna procedura prije objave rukopisa. Iako su ih nazivali izdanjima, zapravo su to bili ukoričeni rukopisi, strojno pisani, koji su se u takvom obliku dalje distribuirali. Dostavljali su se prije svega općinama na koje se odnosio tekst, ali i Općinskim komitetima SKH, te su sukladno tome „tiskani“ (zapravo umnoženi kopiranjem na geštetneru⁴) u potrebnom broju primjeraka [Godišnje izvješće o radu, 1965.]. U pojedinim slučajevima navodi se da je rukopis potrebno tiskati u 300 primjeraka i dostaviti „istaknutim političkim i vojnim rukovodiocima iz vremena rata na čitanje i davanje primjedbi“ [Sjednički zapisnik savjeta arhiva, 1967.], no većinom su se umnožavali u najviše 5 – 7 primjeraka. Podaci za rukopise, osim na terenu, prikupljali su se i po mnogim ustanovama koje su čuvale takvo gradivo kao što su Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta u Zagrebu, Historijski institut u Slavanskom Brodu, Vojnoistorijski institut u Beogradu, Muzej revolucije u Kutini i gradski muzeji, ali korišteni su i podaci iz istražnih aktivnosti tadašnje policije [Godišnje izvješće o radu, 1968.].

Početak 1972. godine ravnatelj Arhiva, zbog nesuglasica s kolektivom i optužbi da je aktivan član Matice hrvatske, traži da ga se razriješi dužnosti, što mu je odmah i odobreno [Sjednički zapisnik savjeta arhiva, 1972.a.]. Kako navodi jedan djelatnik Arhiva, „do razmirica je dolazilo zato što se mi nismo slagali sa Savinom koncepcijom rada Arhiva. Mi nismo ustanova za izdavačku djelatnost. Prvenstveno moramo voditi brigu o zaštiti arhivske građe, a nužno bi bilo publicirati regeste, vodiče kroz građu ili kompletnu arhivsku građu koju posjedujemo... Izdavačka djelatnost može doći u obzir kada za to budemo imali sredstva.“ [Sjednički zapisnik savjeta arhiva, 1972.b.] Savo Velagić bio je ravnatelj bjelovarskog Arhiva u vremenu 1961. – 1972. godine, kada ga na tome mjestu zamjenjuje v. d. ravnatelja Branko Milošak, a krajem 1972. godine ravnateljicom Arhiva postaje Nada Gajić. Nakon odlaska Save Velagića, Arhiv je i dalje na zahtjev stranaka izrađivao elaborate manjeg opsega, no nije ih

² Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske.

³ Kotarski komitet Saveza komunista Hrvatske, ukidanjem kotarā preimenovan je u Općinski komitet SKH.

⁴ Tiskarski stroj za umnožavanje tekstova s pomoću papirne matrice otipkane na pisaćem stroju, bez strojopisne vrpce. Naziv nastao prema tvorničkom imenu proizvođača *Gestätner* (prema: Hrvatski jezični portal. <http://hjp.novi-liber.hr>).

umnožavao ni prodavao niti ih je pokušavao publicirati. Nijedan takav kasniji rad nije sačuvan u knjižnici jer je riječ o sastavnom dijelu arhivskih poslova.

Bibliografija rukopisa

Slijedi bibliografija 41 rukopisa pripremljenog za objavljivanje u Historijskom arhivu u Bjelovaru (danas Državni arhiv u Bjelovaru). Bibliografija je nastala na temelju pregledavanja fonda Državnog arhiva i fonda Narodne knjižnice *Petar Preradović* Bjelovar. Osim naslova i podataka o odgovornosti, uz svaku jedinicu navedena je godina priređivanja rukopisa te podatak o ustanovi u kojoj je rukopis priređen. Iako većina rukopisa nije objavljena, svi imaju naslovnu stranicu na kojoj je naveden naziv bjelovarskog Arhiva, što upućuje na namjeru izdavanja. U bibliografiji su navedeni suradnici (za rukopise za koje takvi podaci postoje), sadržaj svakog rukopisa, ukupni broj stranica, podaci o ilustracijama te podaci o broju pronađenih primjeraka (postoji vjerojatnost da se u privatnim knjižnicama u Bjelovaru i okolici čuvaju poneki primjerci). Za pronađene primjerke postoji napomena ako su, osim pisaćim strojem, umnoženi i rukopisom, ako su kasnije objavljeni i ostale napomene.

Bibliografija koja slijedi napravljena je *de visu* i anotirana je. Zapisi su poredani kronološkim redom prema podacima o godinama priređivanja rukopisa kako su navedene na rukopisima.

1. Prilozi za historiju o nastanku i razvitku Bjelovara / uredio Savo Velagić.

Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1961.; 102 str.; 29 cm

Sadržaj: Predgovor; Opći pregled o nastanku i razvitku Bjelovara; Industrija; Prosvjeta; Političke prilike; Oslobodilačka borba; Krupna industrija u Bjelovaru; Program petogodišnjeg razvitka 1961. – 1965.; Prilozi za monografiju grada Bjelovara: Šušnjak, J. Povijest grada Bjelovara; Kovač, R. Osnutak i razvitak Bjelovar; Bobić, M. Stanovništvo Bjelovara; Lovrenčević, Z. Kronološki pregled važnijih događaja u povijesti Bjelovara; Lovrenčević, Z. Popis historijskih objekata.

Primjerci: 2 (jedan u knjižnici arhiva, jedan u Narodnoj knjižnici *Petar Preradović* Bjelovar)

2. Memoarski zapisi / uredio Savo Velagić.

Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1961.; 26 str.; 29 cm

Sadržaj: Franjo Belak savezni narodni poslanik i predsjednik Narodnog odbora kotara Bjelovar; Memoarski zapisi.

Primjerci: 3 primjerka (podatak pronađen na rukopisu)

Napomena: Rukopis je napisan pisaćim strojem, prije teksta umetnuta je stranica na kojoj je rukom napisan podatak o ustanovi, godini, broju

primjeraka i uređivaču. Tekst je pisan u prvom licu, pa je jasno da je autor teksta Franjo Belak, iako to nigdje u rukopisu nije navedeno.

3. Proslava 20-godišnjice narodnog ustanka na kotaru Bjelovar 1961. / uredio Savo Velagić. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1962.; 49 str.; crno-bijele fotografije, 30 cm

Sadržaj: Predgovor; Pregled narodnih heroja i prvoboraca; Pregled značajnijih mjesta iz 1941.; Pregled značajnijih događaja iz 1941.; Izvještaj o proslavi 20-god. ustanka; Pregled otkrivenih historijskih objekata povodom proslave 20-godišnjice ustanka; Pleterac – spomen-dom i spomen-ploča; Nova Rača – spomen-kosturnica; Obrovnica – spomenik; Vrtlinska – spomenik; Šuma Bedenik – spomenik; Cremušina – spomen-ploča; Stari Pavljani – spomenik; Tomaš – spomenik; Pavlovac – spomenik; Bedenik – spomenik; Palančani – spomen-ploča i dom; Laminac – spomen-ploča i dom; Severin – spomen-ploča i dom; Malo Korenovo – spomenik; Ždralovi – spomenik; Gornji Draganac – spomenik; Jabučeta – spomen-kosturnica; Gornje Sredice – spomen-ploča; Novoseljani – spomenik; Gornji Mosti – spomen-ploča; Orlovac – spomen-ploča; Veliko Korenovo – spomenik; Grabovnica – spomenik.

Suradnici: Marija Borjenac (tehnička oprema)

Primjerci: 1

4. Almanah: proslava 20-godišnjice ustanka na kotaru Križevci 1961. godine / uredio Savo Velagić. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1962.; 31 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Predgovor; Pregled najznačajnijih mjesta i događaja 1941.; Pregled istaknutih revolucionera i prvoboraca; Pregled historijskih objekata podignutih 1961. (kosturnica u Glogovnici, spomenik u Velikim Sesvetama, kosturnica u Gradecu, kosturnica u Brčevcu, spomen-ploča u Križevcima, spomenik u Preseki, spomenik u Vukovcu, vodenica u Kamešnici, panorama Kalnika, stari grad na Kalniku).

Suradnici: Marija Borjenac (tehnička oprema), Branko Radelić i Branko Milošak

Primjerci: 1

5. Pregled trgovačkih i ugostiteljskih radnika i istaknutih boraca i sindikalnih funkcionera / uredio Savo Velagić. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1962.; 8 str.; 30 cm

Sadržaj: Biografija Pere Kolibaša; Biografija Toše Gašića; Biografija Antuna Knačića; Biografija Lukice Kovačevića; Biografija Zvonka Ranogajca; Pregled funkcionera URS i HRS; Pregled imena trgovačkih i ugostiteljskih

radnika – članova Saveza komunista; Pregled imena trgovačkih i ugostiteljskih radnika – strijeljanih od okupatora ili poginulih u NOB.

Suradnici: Pero Radelić

Primjerci: 1

- 6. Vojni sud komande bjelovarskog područja / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1962.; 77 str.; 28 cm

Sadržaj: Predgovor; Uvod; Kratki historijski pregled o nastanku vojnog sudstva u NOV i POJ uopće; Osnivanje Komande bjelovarskog područja; Osnivanje Vojnog suda; Pregled izrečenih presuda; Smrtne presude; Ostale presude; Kazne izrečene pripadnicima NOV; Zaključak.

Suradnici: Vladimir Ranogajac, Vinko Kolar, Miško Cmrk, Savo Velagić (redakcijski odbor)

Primjerci: 1

- 7. Velagić, Savo. Daruvarski partizanski odred.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1963.; 103 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Godina 1943.: Uvod, Formiranje odreda, Stanje u odredu i na njegovom sektoru, U ekonomskim akcijama, Odred ulazi u krupne akcije, Obilazak terena, U zasjedama, Političke prilike; Godina 1944: Neprijatelj se čuva odreda, Stanje se mijenja, Borbe, Politički rad, Sudstvo u odredu, Proljeće u znaku oštih sukoba, Stanje uporišta u Pakracu, Ni sedma ofenziva ne pomaže, Neuspjeli napad, Pred reorganizaciju.

Primjerci: 3 od kojih je jedan uvezan, jedan je pisan 1958., a ispravljan 1963. godine (najvjerojatnije prilikom pripreme za tisak).

Napomena: Godine 1963. s izdavačkim poduzećem Epoha dogovoreno je izdavanje knjige *Daruvarski partizanski odred* u 1300 primjeraka (i knjige *Bjelovarski partizanski odred* u 1500 primjeraka). Knjiga je objavljena 1964. godine [Godišnje izvješće o radu, 1964.].

- 8. Josip Broz Tito u Velikom Trojstvu 1921. – 1925. / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1963.; 21 str.: crno-bijele fotografije; 29 cm

Sadržaj: Predgovor; Krvoproliće u Velikom Trojstvu; Formiranje prve partijske organizacije u Bjelovaru; Dolazak Josipa u Veliko Trojstvo i povezivanje s komunistima u Bjelovaru; Oproštaj od revolucionera; Odlazak Josipa Broza u Kraljevicu.

Primjerci: 2, jedan pisan rukom, jedan pisaćim strojem

Napomena: Prema Godišnjem izvješću za 1964. godinu, za rukopis je interes pokazao časopis *Komunist*, gdje je navedeni tekst objavljen u 9 na-

stavaka, ukupno 30 kartica teksta (Godišnje izvješće o radu, 1964.). Međutim, uvidom u časopis *Komunist: organ CK KPJ*, brojevi od 365 do 373, godište 22 (od 1. svibnja do 25. lipnja 1964.), jasno je da je za kolumnu *Hronika jedne mladosti: Josip Broz Tito 1907.-1925.* ovaj rukopis korišten za pisanje posljednja četiri, a ne svih devet nastavaka. Autor kolumne je Zvonko Štaubringer, a naslov kolumne promijenjen je od drugog nastavka (u prvome je obuhvaćao godine od 1907. do 1921.). Očito je autor tijekom pisanja kolumne došao do rukopisa bjelovarskog Arhiva i iskoristio ga kao izvor za svoj tekst. Na kraju posljednjeg nastavka stoji napomena: „U obradi posljednjih nastavaka feljtona o životu druga Tita u Velikom Trojstvu, autor se, pored ostalog, služio i podacima iz knjige *Prilozi za izučavanje historije KP kotara Bjelovar*, kao i materijalima Historijskog arhiva Bjelovar. Osobiću pomoć sakupljanju građe pružio mu je Savo Velagić iz Bjelovara.“

9. **Velagić, Savo. Ratna svjedočanstva o ljudima i događajima u Bilogori.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1963.; 188 str.: crno-bijele fotografije, zemljop. karta; 30

Sadržaj: Uvod; Kratki pregled razvitka narodnog ustanka u Bilogori; Biografije istaknutih revolucionara i prvoboraca: Stjepan Bačak, Milan Bakić Baja, Slobodan Bakić Čačko, Ivan Banić, Mojica Birta, Petar Biškup Veno, Branko Bogojević, Ivan Brožić, Kasim Čehaić Turčin, Nikola Dančilović, Julius Eker, Franjo Gajski, Tošo Gašić, Stjepan Iveković, Bogdan Jelača, Šandor Kiralj Pišta, Branko Kljaić, Pero Kolibaš, Tomina Kovačić, Veljko Kovačević, Zvonko Lončar, Milivoj Marjan, Mile Maršić Bićo, Ivan Matačić Viktor, Gustav Perl Benda, Franjo Stjepanovski, Stevo Šabić, Vincek Valenta, Jakov Valjavac Hrabri, Tomo Vinković, Franko dr. Vinter, Dragutin Vrbančić Rezbar; Pregled palih boraca i žrtava fašizma po mjestima; Pregled palih boraca u Bilogori iz drugih krajeva; Spomenici i obilježja zaslužnim revolucionarima i prvorcima; Historiografija značajnih spomenika o revoluciji u Bilogori: Umjetnički spomenici, Spomenici o partizanskim jedinicama, njihovim bazama i akcijama, Spomenici palim borcima i žrtvama fašizma, Spomen-kosturnica palim borcima i žrtvama fašizma, Pregled ostalih historijskih objekata.

Primjerci: 1

10. **Bjelovarski partizanski odred / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1963.; 107 str.: crno-bijele fotografije, zemljop. karta; 30 cm

Sadržaj: Predgovor; Partizanske grupe 1941. – 1943.: Političke prilike na početku okupacije; Formiranje prve Bjelovarske partizanske grupe; Vojna i po-

litička aktivnost grupe; Samostalne udarne grupe Okružnog komiteta KPH Bjelovar; Političke prilike sredinom 1943.; Bjelovarski partizanski odred 1943. – 1944.; Formiranje odreda; Prva akcija; U jeku krupnih pobjeda; Političko stanje u odredu; U pozadini; Neprijatelj oživljuje svoju aktivnost; Polako i sigurno; Opet s jednim bataljonom; Odred je izvršio svoj zadatak; Pregled važnijih datuma iz historije KP i NOB.

Suradnici: Franjo Belak, Jandro Koruga, Savo Velagić (redakcijski odbor)

Primjerci: 3, uz jedan primjerak čuva se korespondencija vezana uz temu rukopisa, drugi je datiran 1956. godine, što ukazuje na dugotrajan rad na pripremi rukopisa.

Napomena: Godine 1963. s izdavačkim poduzećem Epoha dogovoreno je izdavanje knjige *Bjelovarski partizanski odred* u 1.500 primjeraka (i knjige *Daruvarski partizanski odred* u 1300 primjeraka). Knjiga je objavljena 1964. godine [Godišnje izvješće o radu, 1964.].

11. Ratna svjedočanstva o ljudima i događajima na općini Đurđevac / uredio Savo Velagić. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1964.; 73 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Predgovor; Biografski podaci istaknutih boraca i revolucionara; Pregled palih boraca i žrtava fašizma, Popis spomenika, kosturnica i spomenploča, Spomen-obilježja o revoluciji.

Suradnici: Želimir Vukres, Mato Kudumija

Primjerci: 1

12. Ratna svjedočanstva o ljudima i događajima u Moslavini: (općine: Čazma, Garešnica, Vrbovec) / uredio Savo Velagić. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar 1964., 150 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Predgovor; Biografije istaknutih prvoboraca i revolucionara: Nikola Belić, Ferdo Eigenspiegel Sivi, Đuro Gašpar, Andrija Halgota, Franjo Horvatić, Todor Ivanišević Tošo, Antun Klepac, Ljudevit Knezić Lujó, Đuro Konjević, Rudolf Lukšić, Milan Novačić, Slavko Palošika, Josip Pesmeg, Stjepan Poznovija, Josip Radanović, Ivan Vardaj, Franjo Vidović, Franjo Vranić, Alojz Vulinec Sloga; Pregled palih boraca i žrtava fašizma: Općina Čazma, Općina Garešnica, Općina Vrbovec; Pregled spomen-obilježja o revoluciji na općinama Čazma, Garešnica i Vrbovec; Spomen-obilježja (slike): Općina Čazma, Općina Garešnica, Općina Vrbovec.

Suradnici: Branko Milošak, Zvonko Belavić, Željko Vukres, Pero Radelić

Primjerci: 1

- 13. Spomenici i ostala obilježja o revoluciji na općini Grubišno Polje / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1964.; 95 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm
Sadržaj: Predgovor; Biografski podaci za istaknute prvoborce i revolucionare: Mojica Birta, Nikola Dančilović, Branko Kljaić, Veljko Kovačević, Ljuban Popović, Božo Popara, Lazo Tihomirović, Vaclav Vostrel Vaso; Pregled palih boraca i žrtava fašizma; Pregled spomen-obilježja o revoluciji; Slike spomen-obilježja o revoluciji; Slike ostalih obilježja o revoluciji.
Primjerci: 1
- 14. Spomenici o revoluciji na kotaru Križevci / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1964.; 63 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm
Sadržaj: Uvod; Spomen-ploče i obilježja o aktivnosti KPJ; Spomen-ploče zaslužnim partijskim aktivistima i borcima; Spomen-ploče palim borcima i žrtvama fašizma; Ostale spomen-ploče i obilježja; Spomenici općeg značaja; Spomenici palim borcima i žrtvama fašizma; Ostali spomenici; Spomen-kosturnice palim borcima i žrtvama fašizma; Spomen-groblja.
Primjerci: 1
Suradnici: Marija Borjenac (tehnička oprema), Branko Radelić, Branko Milošak
- 15. Spomen-obilježja o revoluciji na općini Koprivnica / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1964.; 76 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm
Sadržaj: Predgovor; Biografski podaci o istaknutim revolucionerima i prvorcima; Pregled palih boraca i žrtava fašizma; Pregled spomen-obilježja o revoluciji; Slike spomen-obilježja o revoluciji.
Primjerci: 1
- 16. Velagić, Savo. Spomen-obilježja o revoluciji na općini Virovitica.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1964.; 50 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm
Sadržaj: Predgovor; Pregled palih boraca i žrtava fašizma; Pregled spomen-obilježja o revoluciji; Slike spomen-obilježja.
Primjerci: 1
- 17. Velagić, Savo. Istočna Bilogora u NOB-u: Bilogorska partizanska četa, Bilogorski partizanski odred, Virovitička brigada.** Bjelovar: Historijski arhiv u Bjelovaru, 1965., 259 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm
Sadržaj: Predgovor; Kratki pregled razvitka partijskih organizacija između dva rata; Okupacija i teror; Partija vodi ustanak; Obnova partijske organizacije; Formiranje Bilogorske partizanske čete; Oružane akcije i razvoj

Bilogorske partizanske čete; Prva ofenziva NOV i neprijateljska protivofenziva; U zatišju; Samostala Bilogorska partizanska četa; Napad na Viroviticu i neprijateljska ofenziva; Ekonomski sektor; Pozadinski organi vlasti i političke organizacije; Borbe 12. slavonske divizije u prolazu Bilogorom; Formiranje Bilogorskog partizanskog odreda; Ekonomske akcije; Političke prilike na sektoru Bilogorskog odreda; Pozadina ne zaostaje; Slabosti se moraju otkloniti; Sve živilja borbena aktivnost; Partijski rad na Odredu; Odred se naglo razvija; Političke organizacije i NOO-i; Odred vrši sve krupnije akcije; Neprijateljska uporišta na početku VII. ofenzive; Opet u ekonomskim akcijama; Odato im zaslužno priznanje; Aktivnosti pred reorganizaciju; Drugi napad na Grubišno Polje; Reorganizacija odreda u Brigadu; Virovitička Brigada; Čišćenje Podravine; Virovitički mostobran; Političke prilike pred konačno oslobođenje; Završne operacije za oslobodjenje Bilogore i Podravine.

Primjerci: 1

Napomena: Godine 1969. objavljena je knjiga Save Velagića *Bilogorski partizanski odred* u izdanju Novinske i radio-informativne ustanove iz Virovitice i Historijskog arhiva Bjelovar. Sadržaj te publikacije velikim se dijelom preklapa sa sadržajem ovog rukopisa pa je pretpostavka da je rukopis poslužio kao predložak za publikaciju.

- 18. Velagić, Savo. Razvitak političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u revoluciji na općini Vrbovec.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1965.; 48 str.; 29 cm

Sadržaj: Uvod; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNF-a; Razvitak NOO-a; Oružane jedinice; Pregled operacija za oslobođenje.

Primjerci: 1

- 19. Ratna svjedočanstva o ljudima i događajima na općini Bjelovar / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1965.; 159 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Predgovor; Biografije istaknutih prvoboraca i revolucionera: Milan Bakić Baja, Slobodan Bakić Čačko, Ivan Banić, Petar Biškup Veno, Kasim Čehaić Turčin, Julius Eker, Stjepan Iveković, Šandor Kiralj Pišta, Ivan Mataić Viktor, Gustav Perl Benda, Stevo Šabić, Vincek Valenta, Dragutin Vrbančić Rezbar, Tomo Vinković, Franko dr. Vinter; Pregled palih boraca i žrtava fašizma; Pregled spomen-obilježja o revoluciji; Slike spomen-obilježja: Spomenici, Kosturnice, Ploče.

Primjerci: 1

20. Ratna svjedočanstava o ljudima i događajima na općini Daruvar / uredili Savo Velagić i Zvonimir Belavić. Bjelovar: Historijski arhiv u Bjelovaru, 1965.; 77 str.; 30 cm

Sadržaj: Uvod; Istaknuti borci i revolucioneri: Antun Biljan, Antun Doležal, Mijo Fabijanić, Mišo Kmecik, Blagoja Kovačić, Tanasije Milinović Primjer, Mirko Njemec, Pajo Orozović Brko, Ivan Petružalek, Alojz Pintar Zlatni, Josip Rašić Visoki, Josip Ružička, Simo Stjepanović, Bogumil Vojaček Jamar; Pregled spomen-obilježja o revoluciji; Slike spomen-obilježja o revoluciji: Spomenici, Kosturnice, Ploče, Spomen-česme; Pregled palih boraca i žrtava fašizma.

Primjerci: 1

21. Velagić, Savo. Pregled razvitka radničkog pokreta i oružane borbe na okrugu Bjelovar: I. dio: Okrug Bjelovar. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1966.; 174 str.; 30 cm.

Sadržaj: Uvod; Bjelovarsko-križevačka županija; Partijsko rukovodstvo za Bjelovarsko-križevačku županiju; Obnova partijske organizacije na okrugu Bjelovar; Političke prilike pred početak rata; Okupacija i oružani ustanak; Razvoj oružane borbe od 1942. do svršetka rata.

Primjerci: 1

Napomena: Sadržaj ovog rukopisa identičan je prvom dijelu sljedećeg rukopisa [22].

22. Velagić, Savo. Pregled razvitka radničkog pokreta i oružane borbe na okrugu Bjelovar. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1966.; 277 str.; 30 cm

Sadržaj: Uvod; Bjelovarsko-križevačka županija; Partijsko rukovodstvo za Bjelovarsko-križevačku županiju; Obnova partijske organizacije na okrugu Bjelovar; Političke prilike pred početak rata; Okupacija i oružani ustanak; Razvoj oružane borbe od 1942. do svršetka rata; Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Bjelovar; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice; Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Đurđevac; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice; Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Koprivnica; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Kratka ocjena

razvitka NOP-a; Lokalne oružane jedinice; Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Križevci; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice; Privremeni kotar Žabno; Završne operacije za oslobođenje.

Primjerci: 4

- 23. Velagić, Savo. Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i lokalnih oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Daruvar.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1966.; 102 str.; 29 cm

Sadržaj: Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice.

Primjerci: 2

- 24. Velagić, Savo. Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i lokalnih oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Grubišno Polje.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1966.; 93 str.; 30 cm

Sadržaj: Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice.

Primjerci: 1

- 25. Ratna svjedočanstva o ljudima i događajima na općini Pakrac / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1966.; 140 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Pakrac: Razvitak partijske organizacije, Razvitak SKOJ-a i USAOH-a, Razvitak AFŽ-a, Razvitak JNOF-a, Razvitak NOO-a, Lokalne oružane jedinice; Biografski podaci istaknutih revolucionara i prvoboraca: Franjo Dorbny, Stanko Grabrić Crni, Franjo Kekliček, Marko Končar Bura, Savo Malešević, Branko Malešević Toni, Jovica Marković, Dušan Marjan Zuco, Milutin Podunavac Mićo, Josip Polak Pepo, Bonifacije Preč Garavi, Ilija Straganac; Pregled palih boraca i žrtava fašizma na općini Pakrac: Brojčani podaci o palim borcima i žrtvama fašizma; Pregled spomen-obilježja o revoluciji u općini Pakrac: Spomenici; Kosturnice; Ploče; Spomen-česme; Slike spomen-obilježja o revoluciji na općini Pakrac: Spomenici; Kosturnice; Ploče; Spomen-česme.

Primjerci: 2

- 26. Milošak, Branko. Upute o čuvanju, zaštiti i sređivanju arhivske i registraturne građe.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1966., 21 str.; 29 cm
Sadržaj: Arhivska građa; Pravni propisi o zaštiti arhivske građe; Sređivanje arhivske i registraturne građe; Škartiranje arhivske i registraturne građe; Arhivsko spremište (arhivarnica); Arhivi i registratura; Zaključak.
Primjerci: 1
Napomena: Prema godišnjem izvješću o radu arhiva (1966.) ovaj je priručnik izrađen za potrebe voditelja registratura (danas pismohrana), umnožen je u 600 primjeraka i dostavljen svim pismohranama koje je arhiv nadzirao.
- 27. Velagić, Savo. Na Bilogori 1942.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1967.: 53 str.; 30 cm
Sadržaj: Uvod; Političke prilike u vrijeme osnivanja okruga Virovitica; Bilogorska partizanska četa; Prva ofenziva NOV i neprijateljska protuofenziva; U zatišju.
Primjerci: 1 (u Knjižnici *Petar Preradović* Bjelovar, u arhivu nema sačuvanih primjeraka)
- 28. Velagić, Savo. Pregled razvitka političkih organizacija, organa vlasti i oružanih jedinica u vrijeme revolucije na općini Virovitica.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1967., 111 str.; 29 cm
Sadržaj: Stvaranje prvih radničkih organizacija; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice.
Primjerci: 1
- 29. Pregled razvitka radničkog pokreta i oružane borbe na okrugu Virovitica / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1967.; 318 str.; 30 cm
Sadržaj: Uvod; Političke prilike u vrijeme osnivanja okruga Virovitica; Razvoj oružanih jedinica NOV na okrugu od 1942. do svršetka rata; Zločini okupatora i domaćih kvislinga; Pregled sastava političkih organizacija; Kotar Daruvar; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice; Pregled političkih stranaka; Kotar Grubišno Polje; Razvitak partijske organizacije; Razvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice; Pregled političkih stranaka; Kotar Virovitica; Stvaranje prvih radničkih organizacija; Razvitak partijske organizacije; Ra-

zvitak SKOJ-a; Razvitak USAOH-a; Razvitak AFŽ-a; Razvitak JNOF-a; Razvitak NOO-a; Lokalne oružane jedinice; Pregled sastava političkih organizacija; Kotar Podravska Slatina; Kratki pregled političkih organizacija na kotaru Podravske Slatine 1919. – 1945.

Suradnici: Marija Borjenac, Dinka Trgovac, Zvonko Belavić (tehnička ekipa)

Primjerci: 2

- 30. Velagić, Savo. Pregled razvitka radničkog pokreta i ONB na okrugu Bjelovar: Uz 50-godišnjicu fomiranja KPJ.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1968.; 178 str.; 30 cm

Sadržaj: Uvod; Bjelovarsko-križevačka županija; Partijsko rukovodstvo za Bjelovarsko-križevačku županiju; Obnova partijske organizacije na okrugu Bjelovar; Političke prilike pred početak rata; Okupacija i oružani ustanak; Razvoj oružane borbe od 1942. do svršetka rata.

Primjerci: 1

- 31. Pregled razvitka radničkog pokreta i NOB na okrugu Čazmi / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1968.; 240 str.; 29 cm

Sadržaj: Uvod; Općenito o okrugu Čazmi; Partijske organizacije u Moslavini; Okružni komitet KPH Čazma; Okružni komitet SKOJ-a Čazma; Okružni odbor USAOH-a Čazma; Okružni odbor AFŽ Čazma; Okružni odbor JNOF Čazma; Okružni NOO Čazma; Jedinice NOV na okrugu Čazmi; Kotar Čazma; Razvitak partijske organizacije; Opća politička previranja u Čazmi do rata; Progoni i hapšenja i suđenja komunistima; Rekonstrukcije partijske organizacije; Rekonstrukcija SKOJ-a; Rekonstrukcija USAOH-a; Rekonstrukcija AFŽ-a; Rekonstrukcija JNOF-a; Rekonstrukcija NOO-a; Rekonstrukcija bivših građanskih stranaka; Kratki pregled razvitka NOB; Kotar Garešnica; Pregled razvitka partijske organizacije; Pregled razvitka SKOJ-a; Pregled razvitka USAOH-a; Pregled razvitka AFŽ-a; Pregled razvitka JNOF-a; Pregled razvitka NOO-a; Pregled bivših građanskih stranaka; Kratki prikaz o oslobođenju kotara; Općina Vrbovec; Opća napomena o općini; Pregled razvitka partijske organizacije; Pregled razvitka SKOJ-a; Pregled razvitka USAOH-a; Pregled razvitka AFŽ-a; Pregled razvitka JNOF-a; Pregled razvitka NOO-a; Podaci o građanskim strankama; Oružane jedinice; Pregled operacija za oslobođenje općine.

Primjerci: 2

Suradnici: Dinka Trgovac, Zvonko Belavić, Mira Cvjetičanin (tehnička ekipa)

- 32. Druga konferencija okružnog komiteta KPH Bjelovar 5. juna 1941. na Kalniku: Povodom 50-godišnjice SKJ i SKOJ 1919. – 1969. / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1969.; 76 str.: crno-bijele fotografije; 29 cm
Sadržaj: Uvod; Nastanak i razvoj KP na okrugu Bjelovar od 1919.-1941.; Okupacija i zločini okupatora i domaćih kvislinga; Druga okružna partijska konferencija; Delegati druge okružne partijske konferencije; Odraz odluka kalničke konferencije na razvoj događaja u okrugu Bjelovar.
Suradnici: Zvonimir Belavić (prikupljanje podataka), Dinka Trgovac (tehnička oprema)
Napomena: Rukopis je objavljen 1969. s identičnim sadržajem, na publikaciji je Savo Velagić naveden kao autor. U publikaciji ne postoji podatak o nakladi, ali u izvješćima o radu Arhiva postoji podatak da je knjiga tiskana u 2000 primjeraka [Godišnje izvješće o radu, 1969.].
Primjerci: 2 (Državni arhiv Bjelovar i Knjižnica *Petar Preradović* Bjelovar)
- 33. Velagić, Savo. Okrug Bjelovar u NOB-u: 1941.-1945.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1969.(?); 28 str.; 30 cm
Sadržaj: Uvod; Kratki pregled razvitka KP između dva rata; Oružani ustanak; Razvoj oružane borbe od 1942. do svršetka rata.
Primjerci: 2
Napomena: Na rukopisu ne postoji podatak o godini, podatak je preuzet iz kataloga Narodne knjižnice *Petar Preradović* Bjelovar u kojem je također pokraj godine u zagradi upitnik. Godišnje izvješće o radu (1969.) spominje da je ovaj rukopis dopunjen i redigiran 1969. godine. Vjerojatno se radi o dopunjenom rukopisu pod brojem 21.
- 34. Svjedočanstva o logoru Danici u Koprivnici / uredio Savo Velagić.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1969.; 88 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm
Sadržaj: Uvod; Kratki prikaz o nastanku i djelovanju ustaških organizacija; Okupacija i dolazak ustaša na vlast; Koncentracioni logor Danica; Svjedočenja o uhapšenima u logoru Danica: Sjećanja Tomine Kovačića, Sjećanja Stjepana Lukčića, Marijana Jambrešića i Andrije Katića, Sjećanja Marije Manoelić, Sjećanja Terke Rihtman Gojmerac, Sjećanja Mace Gržetić; Popis žena u logoru Danica 1941.; Biografije zatočenih partijskih funkcionera (Milan Bakić Baja, Mirko Bukovec, Anka Butorac, Dragan Cetušić, Julius Eker, Maca Gržetić, Šandor Kiralj Pišta, Branko Kljaić, Tomina Kovačić, Stevo Šabić, Dr. Franko Vinter); Nepotpuni spisak zatočenika u Danici; Zaključak o logoru Danici; Ostali zločini okupatora i kvislinga nad stanovništvom općine Koprivnica; Pregled palih boraca i žrtava fašizma.
Suradnici: Ankica Mažar (tehnička oprema)
Primjerci: 1

35. Savo Velagić. Svjedočanstva o zločinima okupatorskih i kvislinških vlasti nad stanovništvom općine Bjelovar 1941. – 1945. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1970.; 102 str.: crno-bijele fotografije; 30 cm

Sadržaj: Uvod; Pokolj u Gudovcu; Prva hapšenja u Bjelovaru i okolici; Kasnija hapšenja, deportacije i pokolji; Žrtve na Vojnoviću; Imenični popis palih boraca i žrtava fašizma na općini Bjelovar; Sumarni pregled palih boraca i žrtava fašizma na općini Bjelovar.

Primjerci: 2

Suradnici: Ankica Mažar (tehnička oprema), Branko Milošak, Nada Gajić, Zvonimir Belavić

Napomena: Suradnica Nada Gajić naslijedila je Savu Velagića na mjestu ravnatelja arhiva 1972. godine.

36. Velagić, Savo. Kronika događaja na općini Koprivnici od 1941. do 1945.: (u povodu proslave 30-godišnjice ustanka). Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1971.; 103 str.; 30 cm

Sadržaj: Godina 1941.; Godina 1942.; Godina 1943.; Godina 1944.; Godina 1945.; Literatura.

Primjerci: 1

37. Velagić, Savo. Kronika događaja na općini Vrbovec od 1941. do 1945.: (u povodu proslave 30-godišnjice ustanka). Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1971.; 65 str.; 30 cm

Sadržaj: Godina 1941.; Godina 1942.; Godina 1943.; Godina 1944.; Godina 1945.; Nosioci „Partizanske spomenice 1941.“; Prilozi; Literatura.

Primjerci: 1

38. Velagić, Savo. Kronologija događaja na općini Bjelovar: od 1941. do 1945. Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1971.; 85. str. 29 cm

Sadržaj: Godina 1941.; Godina 1942.; Godina 1943.; Godina 1944.; Godina 1945.

Primjerci: 1

39. Velagić, Savo. Kronologija događaja na općini Križevci od 1941. do 1945.: (u povodu proslave 30. obljetnice ustanka). Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1971.; 112 str.; 30 cm

Sadržaj: Godina 1941.; Godina 1942.; Godina 1943.; Godina 1944.; Godina 1945.; Nosioci „Partizanske spomenice 1941.“; Kalnička partizanska grupa – prilog; Literatura.

Primjerci: 1

- 40. Velagić, Savo. Razvoj i djelovanje SKOJ-a i USAOH-a na okrugu Bjelovar 1941. – 1945.: (s dodatkom za okrug Viroviticu 1942. – 1945.).** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1971.; 77 str.; 30 cm

Sadržaj: Uvod; Nastanak i djelovanje SKOJ-a između dva rata; SKOJ u ustanku 1941.; Prestanak rada rukovodećih tijela i organizacija SKOJ-a na okrugu; Savez mlade generacije; USAOH; Obnova i djelovanje SKOJ-a do 1945.; Omladinske udarne grupe i drugi oblici učešća u NOB; Literatura i ostali izvori; Dodatak: Okrug Virovitica.

Primjerci: 1

- 41. Velagić, Savo. Kronologija događaja na području općine Đurđevac od 1941. do 1945. godine.** Bjelovar: Historijski arhiv Bjelovar, 1972.; 112 str.; 30 cm

Sadržaj: Godina 1941.; Godina 1942.; Godina 1943.; Godina 1944.; Godina 1945.; Nosioci Partizanske spomenice 1941.; Literatura.

Primjerci: 1

Zaključak

Pregledavanjem fondova knjižnice Državnog arhiva u Bjelovaru i Narodne knjižnice *Petar Preradović* Bjelovar pronađen je ukupno 41 rukopis s ukupno 4.317 stranica. Većina rukopisa pisana je pisaćim strojem i umnožena u više primjeraka. U nekim se rukopisima nalazi napomena kojom urednik i suradnici i/ili autori traže od čitatelja da potvrde ispravnost podataka u tekstu, a višestruko umnožavanje spominje se i u godišnjim izvještajima o radu arhiva za razdoblje od 1961. do 1972. godine. Napomene u dva rukopisa i pozivi da se šalju komentari i ispravke daju naslutiti da priređivači nisu uvijek bili sigurni u točnost podataka. Prema podacima u godišnjim izvješćima, svi rukopisi koji su bili poslani na čitanje i ispravljanje vraćeni su s komentarima. Moguće je i da se priređivač, šaljući rukopise na više adresa, želio osigurati od pogrešaka koje bi mogle dovesti i do zabranjivanja knjige nakon izlaska iz tiska. Treba svakako imati na umu vrijeme u kojem nastaju rukopisi te da totalitarni režimi provode zakone i propise koji određuju načine kontrole onoga što se objavljuje.

Pretpostavka je da je cilj priređivača i/ili autora ovih rukopisa bio njihovo objavljivanje. Zbog čega su samo četiri rukopisa objavljena kao knjige u izdanju bjelovarskog arhiva, može se samo nagađati. Mogući su razlozi nedostatak financijskih sredstava i nedefiniranost nakladničke djelatnosti Arhiva.

Bibliografija rukopisa pronađenih u bjelovarskom Arhivu može biti važan izvor informacija istraživačima bjelovarske i hrvatske povijesti. Opisane okolnosti nastanka rukopisa važan su izvor za istraživanje povijesti Bjelovara i Hrvatske, bjelovarskog i hrvatskog nakladništva te povijesti i djelatnosti hrvatskih arhiva.

Literatura

- [1] Ćosić, Stjepan; Lemić, Vlatka (2008.), Problemi arhivske službe u Hrvatskoj. *Arhivski vjesnik*. 51, str. 9-24.
- [2] Godišnje izvješće o radu (1961.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [3] Godišnje izvješće o radu (1963.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [4] Godišnje izvješće o radu (1964.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [5] Godišnje izvješće o radu (1965.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [6] Godišnje izvješće o radu (1966.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [7] Godišnje izvješće o radu (1968.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [8] Godišnje izvješće o radu (1969.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DABJ-550, 1961.-1992., Godišnja izvješća o radu (1961./1990.), kutija 39
- [9] Krivić Lekić, Martina (2011.), Povijest ustanove, U: Pleskalt, Ž. (ur.) *Pola stoljeća Državnog arhiva u Bjelovaru*, Bjelovar: Državni arhiv u Bjelovaru, str. 14.
- [10] Petrec, Tatjana; Hebrang Grgić, Ivana; Krivić Lekić, Martina (2013.), Izdavačka djelatnost Državnog arhiva u Bjelovaru u kontekstu izdavaštva ostalih hrvatskih arhiva: bibliografija publikacija bjelovarskog arhiva. *Arhivski vjesnik*. 56, str. 289-306.
- [11] Sjednički zapisnik savjeta arhiva (1963.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DA-BJ-550, 1961.-1992., Sjednički zapisnici savjeta arhiva (1961.-1977.), 24. 2. 1963., kutija 25
- [12] Sjednički zapisnik savjeta arhiva (1967.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DA-BJ-550, 1961.-1992., Sjednički zapisnici savjeta arhiva (1961.-1977.), 5. 7. 1967., kutija 25
- [13] Sjednički zapisnik savjeta arhiva (1972.a.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DA-BJ-550, 1961.-1992., Sjednički zapisnici savjeta arhiva (1961.-1977.), 18. 4. 1972., kutija 25
- [14] Sjednički zapisnik savjeta arhiva (1972.b.), Državni arhiv u Bjelovaru, HR-DA-BJ-550, 1961.-1992., Sjednički zapisnici savjeta arhiva (1961.-1977.), 18. 5. 1972., kutija 25
- [15] Velagić, Savo (1962.), Godina i po rada Historijskog arhiva u Bjelovaru. *Arhivski vjesnik*. 4/5, str. 454-457.

Manuscripts Prepared by the Bjelovar State Archive Between 1961 and 1972

Summary

In the Bjelovar State Archive's library 41 manuscripts prepared for publication were found. The manuscripts were written between 1961 and 1972. The author or editor of all the manuscripts is Savo Velagić, director of the Archive in that period. The paper gives annotated bibliography of all the manuscripts. All of them were completely prepared for publication; they have the title page with the data about the author(s), editor(s) and even the publisher (Bjelovar State Archive) as well as a year of publication, (although 37 manuscripts have never been published). The purpose of the paper is to give a bibliography of the manuscripts found in the library, to give a basis for future researches on Bjelovar and Croatian history, publishing and archives.

Keywords: Bjelovar State Archive; manuscript; Savo Velagić; bibliography.

Martina Krivić Lekić, dipl. povjesničar i etnolog
Državni arhiv u Bjelovaru, Trg Eugena Kvaternika 3, HR - 43000 Bjelovar
krivic.lekic@dabj.hr
Dr. sc. Ivana Hebrang Grgić
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, I. Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
ihgrgic@ffzg.hr